

СТАНОВИЩЕ

от

порф. дн Николай Стойчев Димитров
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

относно материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност **‘професор’**
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1 Филология (Българска литература – Българска литература
след Освобождението до края на Първата световна война и Историческа поетика на българска-
ката литература)

В конкурса за ‘професор’, обявен в Държавен вестник, бр. 46 от 09. 06. 2017 г. и в интернет-страница на Пловдивския университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра История на литературата и сравнително литературознание към факултет Филологически, като кандидат участва доц. дфн Иван Тодоров Русков от ПУ „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата.

Със заповед № Р33-3809 от 25. 07. 2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност **‘професор’ в ПУ** по: област на висше образование Хуманитарни науки, професионално направление Филология (Българска литература – Българска литература след Освобождението до края на Първата световна война и Историческа поетика на българската литература), **обявен за нуждите на** катедра История на литературата и сравнително литературознание към факултет Филологически.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: доц. дфн Иван Тодоров Русков.

Той е предоставил всички необходими за работата на научното жури документи и материали по конкурса. Те са в съответствие с правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата.

Кандидатът е предложил за разглеждане общо 12 труда, публикувани в периода 2004 – 2015 г. Най-обемното сред изследванията е монографията „Време и запис. Образи на свещеното в новобългарската история. Пловдив 2017 г. По темата на монографията предварително са публикувани 9 статии и студии в периода 2004 – 2017 г.

Книгата „Време и запис“ се състои от 410 страници. Композиционно е изградена от увод и 10 основни глави, всяка от които се опитва да очертае някакъв образ на българското, позовавайки се на литературно-художествени, мемоарни, публицистични текстове от различни периоди на българската история – от Възраждането до началото на 21-и век. С подбора на текстове не се цели никаква последователност или пълнота по темата на монографията. Онова, което обединява текстовете в нея е вътрешната логика на „свещенописа“ в българската история или как записът на тази история в различни по жанр произведения от различно време изгражда съпътстващия литературен образ на българското като мрежа от автотекстуални, интертекстуални, спекулативни, митологизиращи, манипулиращи знаци и символи на свещеното, като изследването се спира основно на символиката на кръста, олтара, Бащата, Сина, Родината. Без да се интересува пряко и да търси обобщения в посока на някаква етнокултурна, историографска, народопсихологична и социологическа дискурсивност, изследването се стреми да проследи изграждането на идеологическия проект за освобождението и обединението на България чрез езиковото сдвояване или трансформация на националното и свещеното в историческите записи на националните възходи и травми по време на Българското възраждане, Априлското въстание, войните от периода 1912-18 г., навечерието на Втората световна война. „Календарът на новото българско време – както казва Ив. Русков – започва с Оборище като място, в което се въз/ражда субекта на историята ни.“ Неслучайно той отделя толкова място на тази глава от „Записки по българските въстания“, феноменизирайки силата на словото за революционизирането на духовете. Въвеждането на, не дотам граматически оправданата метафорична синтагма „речта Оборище“, красноречиво говори за това. Страниците посветени на З.-Стояновата творба са едни от най-силните в книгата. В тях личи афинитетът на изследвателя към тази творба, неговите качества на изряден, скруполюзен текстолог, отнасящ се с пиетет към думите, тяхната автентичност и точност, както и смисловите мрежи, които те градят като знакови и символни единици. Текстологичната херменевтика, приложена като подход към текстовете на З. Стоянов, в следващите глави отстъпва място на други методологически похвати като литературния анализ, феноменологична херменевтика, литературноисторическо сюжетиране, историографски разследвания и постмодерни културологични вписвания. Но всички тези подходи, съобразени с жанровостта на изследвания текст, са подчинени на основната тема – да се проследи как езикът пре/създава историята, как

задоволява националните очаквания, как обогатява, облъхва със сакралност визиите за един или друг исторически образ или събитие. Може да се каже, че всяка следваща глава на монографията непрекъснато се оглежда в предходните, колкото и да са разноречиви и наглед случайно подбрани текстовете (повести на Л. Каравелов, разказ на Й. Йовков, мемоарна творба на Яворов, публицистични текстове в сп. „Отец Паисий“ и пр.) за изследване в тях. По този начин се гради концептивната цялост на книгата. Една такава дискурсивност обемаща в себе си разнородни в жанрово отношение произведения, съзнателно или не, носи рисковете за залитания в крайности на интерпретацията или във вътрешна противоречивост на изводността. Има опасност например демитологизацията да се трансформира в ремитологизация, стремежът към аналитична обективност да премине в свръхинтерпретативност. Мога да твърдя убедено, че доц. Русков не само си е давал сметка за тези рискове, но с малки изключения, е успял да удържи анализаторските изкушения, субективните предпочитания и изследователски увлечения в руслото на един премерен, задълбочен, подходно разнообразен, обективно дистанциран и ерудиран изследователски дискурс.

Книгата „Време и запис“ на доц. Ив. Русков обогатява изследванията върху етнокултурните и литературни модели за свят и свещено у българите. Тя самата е образец за боравене с микроструктурата на художествени, мемоарни и публицистични текстове и обвързването на тази микроструктура с концепти и идеи от различен дискурсивен порядък. Приноси са наблюденията върху символи и образи като олтара, кръста, Баштата, Синът в българската литература и мемоаристика. Трябва да отбележим специално и наблюденията на изследователя върху идеологическия език на рисунката в главата, посветена на образа на отец Паисий.

Останалите материали, извън списъка с публикации по монографичната книга „Време и запис“, по своята аналитичност, добре намерена проблематика и задълбочена интерпретация, отговарят на изискванията за конкурса и са на научното равнище на разгледаната по-горе монография.

3. Критични забележки и препоръки

С оглед подбора на текстовете за наблюдение в книгата „Време и запис“, на няколко места доц. Русков споменава, че е пропуснал да разгледа текстове на Ив. Вазов, П. Славейков др., които имат отношение към темата, без да посочи никакви причини за това. Би трябвало все пак да се аргументират някои значещи отсъствия.

Струва ми се, че главата „Иван Асен 3: завладяване откъм Америка“, макар и интригуваща сама по себе си, е малко механично прикачена към общата концептивност на книгата, както и образните обвързвания в нея са някак си изкуствени. Ироничните нотки, долавящи се

на някои места в тази глава, биха прилягали по-скоро на публицистичен текст, отколкото на научен.

Въведението в главата „Олтарът в българската литература от Каравелов до Яворов“ е смислово неясно по отношение на концепцията, а и съпоставянето на Яворовите нощни царици с харема на Каравелов (с. 138) е малко насилено сравнение от интерпретаторска гледна точка.

Като препоръка: към много стойностната глава „Образ и подобие: пре/създаване на Паисий през 30-те и 40-те години на 20-ти век“ биха могли да се добавят наблюдения върху потенциалния читател на сп. „Отец Паисий“, тъй като създаването на култ към нещо или някого е двупосочно явление.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултет филологически за избор на доц. дфн Иван Русков на академичната длъжност 'професор' в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 2.1 Филология (Българска литература – Българска литература след Освобождението до края на Първата световна война и Историческа поетика на българската литература).

13. 11. 2017 г.

Изготвил становището:

проф. дфн Николай Димитров